

ג ל י ו נ ר ת ל ע י ד נ ב ש ר ש ת ה ש ב ר ע

ערוכים בידי נהמה ליבוביץ - טנה שלישיית

י"ב ה - טז.

בהעלותך (תש"ד)

(שאלון זה הוא המטח שאלון בהעלותך תש"ג טעם כששת הפסוקים הראשונים של פרק זה. בגלל חשיבותה מועתקת כאן השאלה האחרונה של השאלון הוא כשאלה א. היא מיועדת רק ללומדים מתקדמים ולחמו למודי בחוגים ובשעורים.)

א. מה בין נבואת שאר הנביאים לנבואת משה רבנו אדון הנביאים? פסוקים ג-ח. מה בין מראה בקמץ (פ' ו) לבין מראה בסגל (פ' ח)? עיין רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז' הלכות ב-ו.

רמב"ע ו' ד"ה במראה: ד"ה בתלום; ח' ד"ה במראה; ח' פה אל פה; ד"ה ולא בחידות (באר את חבריו האחרונים) ספורנו ו' " במראה; ז' ח ד"ה פה אל פה; ד"ה ומראה; ד"ה ולא בחידות.

ב. ו. רמב"ן ד"ה במראה אליו אתודע החל מן "והנה בכאן למד הכתוב מה בין מה הסתירה הנראית לכאורה מירמיהו ט"ו א' לפסוקנו? וכיצד מישבה הרמב"ן?

אג. ז בכל ביתי נאמן. תרנום יונתן: בכל ביתי ישראל עמי מהימן הוא ראב"ע: ד"ה בכל ביתי

בכור שור: כאדם שאומר לחברו: נאמן אתה להיות נכנס בכל חדרי, בכל מקום סתר שבבית.

מורה נבוכים א' נ"ד: וכאשר בקש (משה רבנו) "הודיעני נא את דרכיך" נאמר לו: "אני אעביר כל טובי על פניך" (שמות ל"ג)... אמרו "כל טובי" הוא רמז לתראות אותו הנמצאות כלם, שנאמר עליהם "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א"א) רוצה לומר בהראות אותם לו שישיג טבעם והקשרם קצתם לקצתם (=התאמתם ההדדית) וידע הנהגתו להם, איך היא בכלל ובפרט. ואל זה הענין רמז באומרו "בכל ביתי נאמן הוא". כלומר, שהוא הבין מציאות עולמי כולו הבנה אמיתית קיימת.

שד"ל: בית נאמר על אנשי הבית וכולל העבדים כמו "וישמע בית פרעה" (בראשית מ"ה) שהוא כאלו אמר: וישמעו עבדי פרעה. ובי"ת "בכל ביתי" אינו בי"ת המקום, אלא בי"ת היתרון, כמו היפה בנשים. איך מבארים החכמים הנ"ל את המלים "בכל ביתי נאמן"? מה ההבדל העקרוני ביניהם?

אד. ח פה אל פה. רש"י, ראב"ע, ספורנו.

הכתב והקבלה: למפרשים רבם טעמו: בלתי אמצעי.

1. התוכל להסביר מה טעם לא הלך רש"י כאן בדרך ראב"ע ורב המפרשים. ובחר לפשוט בדרך המליחדות על פי הספרי?

2. התוכל לפרש את הבטוי הנ"ל על פי הפסוקים: מלכים ב' י' כ"א: שם כ"י כ"א ט"ז; עזרא ט' י"א ולהרחיק את הגשמיית בדרך זו?

א. ה ותמונת ה' יביט

מורה נבוכים א' ג': אטנם תמונה הוא שם נוסף (= בא בשלש הוראות) על שלשה דברים... על צורה הדבר המושגת בחושים... וועשיתם מסל תמונת כל" (דברים ד), "כי לא ראיתם כל תמונה" (שם ט"ו). ויאמר על הצורה הדימויית, הנמצאת בדמיון מן האיש אחוה העלמו מן החושים והוא אמרו "בשעמים בחזיונות לילה... תמונה לנגד עיני" (איוב י"ג), "ליל לדיון לנגד עיני בשנה. ויאמר על הענין האמתי המושג בשכל, ולפי זה יאמר בו יתברך "תמונה" - ותמונת ה' לביט. פרוטו: ואמתה ה' ישיג. שם ט"ק ד: זע, כי "ראה" והביט" "והזח" נוספות על ראות העין והוסאלו שלשתם לחטגת השכל...

"הביט" נוסף על ההבטה בעין לדבר: "גל תביט אחריך" (ברי' י"ט) ותבט אשתו מאחריך" (שם). והושאל אל הבטת השכל והשקפתו על התבוננות הדבר על ששיגהו (=הסתכלות התבונה והסתדלותה לתבונן בדבר עד ששיג אותו)... ועל זאת השאלה הוא כל לשון הבטה שבאה מה' בת' (ובדרך השאלה לו יש לחבין כל לשון הבטה שתזכרה בקשר עם אלוקים): "כי ירא מהביט אל האלושים" (שמות ג) ותמונת ה' יביט.

(הבאורים בסוגרים לקוחים מפרוש יהודה אבן שמואל למו"נ)

לכאורה יש סתירה בין שני הפסוקים האחרונים. אם נפרש לפי דברי הרמב"ם הנ"ל. כיצד תישב סתירה זו?

7. שאלות ודיוקים ברש"י.

1. ט ד"ה ויחר אף ח'
 2. י"א " אל נא תהי
 3. י"א " אשר יבצאתו
 4. י"ז " ואביה ידק ידק
- מה קשה לו? מה בין תשובתו לתשובת ספורנו?
 מה בא להשיענו? מי מפרשינו מתנגד לפרוש?
 באר את הבטוי בדברי רש"י "כנה הכתוב".
 הבא דוגמאות מן המקרא ל"כנוי" טמין זה.
 באר את הבטוי "דין" בלברי רש"י כאן.
 מהו בפסוקנו ה"בא מן חדין" ומהו "הנידון"?